

(Strategic Culture Foundation, 24.8.2010)



"Косово је Србија" један је од кључних слогана у свакој политичкој изјави у Београду као и на сусретима српске дијаспоре широм света. Рекло би се да православни манастири широм Косова потврђују ово становиште. "Косово је албанска територија" је одговор већег дела од 1,9 милиона људи који живе на овој територији. Рекло би се да њихов аргумент почива на једноставној етничкој већини, који, узгред, не мора да има везе са државношћу. "Косово је европско" изјављују власти у Бриселу, истичући чињеницу да Косова жели да буде део еуро-зоне и под надзором ЕУ. Историјски српско, етнички албанско, економски европска периферија. И да и не. Ипак, геополитички, Косово је америчко.

"Косово је Србија"

Шта ћемо са државношћу? Дана 22. јула 2010, 10 од 14 судија Међународног суда правде (МСП) у Хагу одобрило је косоварско проглашење независности, као компатибилну са стандардима међународног права. "Скупштина Косова" у парламенту у Приштини прогласила је независност 17. фебруара 2008. године. Поменуто саопштење МСП-а ограничено је на проглашење независности и не односи се на законитост сецесије. Ово представља мању контрадикцију. Озбиљнија контрадикција лежи у чињеници да Косоварска скупштина у парламенту у том тренутку формално није представљала (као што ни данас не представља) Косово у међународним питањима. Резолуцијом УН 1244 из 1999. постављен је "Специјални представник генералног секретара УН", као званични представник покрајине, која је дефинисана као саставни део Југославије, односно Србије. Прецизно речено:

Косоварски парламент нема право да представља Косово на међународној сцени. Према међународном праву, овде немамо правно лице које је тражило независност. У објављеном саопштењу Међународног суда правде по питању легалности "Скупштине Косова" која је прогласила независност наводи се да: "У овом тренутку, суд долази до закључка да аутори проглашења независности... нису деловали као једна од Привремених институција самоуправе у Уставном оквиру, већ као лица која су заједно

деловала у својству представника народа Косова изван оквира привремене администрације. (...) Ауторе Декларације о независности не обавезују овлашћења и одговорности утврђена у циљу управе (...). Стога МСП "сматра да проглашење независности није прекршило Уставни оквир". Другим речима, пошто се тело које је прогласило независност није састојало од правних представника Косова, правила међународног права нису прекршена. Ово је озбиљна контрадикција.

Међународни суд правде је у својој пресуди де факто испратио позицију САД и већине држава ЕУ. Западна алијанса је већ пре проглашења независности покушала да спроведе тзв. "надзирану независност" под окриљем Уједињених нација. Русија (и Јужна Африка) одбациле су Ахтисаријев план. Дакле, Вашингтон, Париз, Лондон и Берлин тај план спроведе без мандата УН.

Де јуре, УН резолуција 1244 још увек важи. Косово је тиме део Србије и УН администрација званично делује статусно-неутрално.

Обраћање Међународном суду правде подигло је питање независности на међународни ниво. А Србија је била та која се обратила тражећи мишљење. Дакле, Београд не може просто да игнорише пресуду Међународног суда правде. Понављање слогана "Косово је Србија" неће му помоћи да изађе из дефанзивне позиције. Да не говоримо о српском одбијању да се узме у обзир косовска реалност, где 90% становништва није спремно да прихвати српска државна обележја. Ова чињеница се не може игнорисати.

Косовски случај као преседан

Пресуда МСП о проглашењу независности Косова је далекосежна као преседан. Пре свега, она указује на преусмерење са међународног права ка људским правима у регулисању конфликта. У последње две деценије Западни приступ управљању конфликтима (конфликт манаџмент) све више и више се заснива на аргументима људских права уместо на међународном праву. Цео рат НАТО против Југославије, који је прекршио међународно право када је почео у марту 1999, следио је аргумент људских права о спасавању албанског становништва од српске агресије. Корпус права народа, [*ius gentium*](#)

, тиме је стављен на страну, ван снаге. Рат НАТО против Југославије такође је окончао правни оквир нпр. КЕБС-ових гаранција државног суверенитета, територијалног

интегритета и поштовања државних граница. Од тада, уместо кодификованог међународног права, људска права служе као аргумент за војне агресије и интервенције (нпр. такође у Авганистану). Могућност широког тумачења људских права чине их погодним за коришћење као манипулативних аргумената који лако могу да послуже као инструменти за спровођење нечијих интереса.

Прихватање независности Косова против воље Београда такође је преседан у многим конкретним случајевима. Пре свега на територији бивше Југославије. Након пресуде Међународног суда правде ће бити теже објаснити зашто би "Република Српска" остала у Федерацији Босне и Херцеговине, и зашто је за њу немогуће да се издвоји и сједини са Србијом. Једнако неће бити лако објаснити албанској мањини у Македонији зашто би њихово проглашавање независност од Скопља или уједињење са Албанијом и/или Косовом било против међународног права. Да не говоримо о Србима на северу Косова, који не прихватају приштинску власт. Зашто да остану у заједничкој држави са Албанцима? Њихова евентуална независност и/или уједињење са Србијом могло би да следи исту логику МСП-а.

Изјава МСП-а продубљује аргумент националне независности далеко ван граница бивше Југославије. Као преседан, важна је на пример и за Тираспољ. Молдавска Република Придњестровље већ 20 година тражи независност од Молдавије и међународно признање. Само неколико сати након МСП-пресуде поводом Косова власти Придњестровља подвукле су свој став. И на грузијској периферији је случај Косова као преседана већ утицао на реакцију руске стране када је у августу 2008. године Москва признала проглашење независности Абхазије и Јужне Осетије.

Самоопредељење наспрам колонијалне управе

Косовско проглашење независности, његово признавање од стране - у овом тренутку - 69 од 192 земаља, па и пресуда МСП-а, не могу да сакрију да Косово уствари уопште није независно. То у сваком случају није намера САД. Самоопредељење је далеко ван домаћаја.

Ово је најочигледније у војном погледу. Након што су се руске трупе повукле са Косова у јуну 1999. године, а затим и 2003. године, НАТО на челу са САД распоређен је свуда по земљи. У бази Бондстил, названој по америчком официру који је погинуо у Вијетнаму, америчка војска поставила је свој највећи војни логор у Европи, који покрива територију

од скоро 4 квадратна километра. Али ни цивилна власт није у рукама локалних власти или парламента. Ахтисаријев план из марта 2007. године представљао је основу за Устав Косова. Тај устав јасно наводи колонијални статус Косова у члану 143: "Сви органи власти Републике Косово ће поштовати све обавезе Републике Косово по основу Свеобухватног предлога за решење статуса Косова, од 26. марта 2007. (што је заправо Ахтисаријев план, Х.Х.). (...). Одредбе Свеобухватног предлога за решење статуса Косова, од дана 26. марта 2007. године ће имати првенство (приоритет, Х.Х.) над свим осталим законским одредбама Косова. (...) Ако постоје недоследности између одредби овог Устава, закона и осталих правних аката Републике Косово и одредби наведеног Решења, предност има Решење."

"Надзирана независност" је била (и остала) кључна реч западне политике планиране за Косово. Они који профитирају од ове "надзиране независности", поред организованог криминала укљученог у обављање послова између легалних и илегалних структура, су десетине хиљада колонизатора. Под скраћеницама попут УНМИК, ЕУЛЕКС и као намештеници хиљада невладиних организација, они пуне своје банковне рачуне месечним платама 10 до 20 пута већим од просека локалних запослених. Косово је велико поље за експерименте: војне, политичке, правне, административне. С обзиром да извршна и законодавна власт нису подељени под управом УНМИК-овог "Специјалног представника Генералног секретара" (СПГС) и ЕУЛЕКС-овог "Међународног цивилног представника" (МЦП), ово је пример како политика може да се креира мимо западних политичких процедура. СПГС- и МЦП-управа су изнад локалних закона и међународних стандарда.

Пошто Русија не може зауставити спровођење Ахтисаријевог плана, чини се да нема алтернативе колонијалном статусу региона. Предлог Београда из 2007. којим се комбинује територијални интегритет и суштинска аутономија за Косово више не наилази на довољно подршке чак ни у Србији. Најразумније решење би било поделити Косово дуж реке Ибар. Српско становништво северно од реке ће постати оно што де факто и јесу: грађани Србије. Јужно од Ибра друга албанска држава је постала стварност од 1999. Паралелно са овом поделом, неки анти-колонијални покрет би могао довести до самоопредељења унутар албанског Косова.

Ово становиште наилази на неколико препрека: Влада у Приштини, која делује као продужено тело Вашингтона и у последње време прети војном интервенцијом у случају да Срби на северу прогласе независност од Приштине; влада у Београду, која послушно следи бриселске смернице; и геополитички и економски интереси Сједињених Држава и Европске уније. Магловита обећања Брисела да ће интегрисати Косово у оквир Европске уније не треба узети за озбиљно. Већ сада Брисел држи сва економска средства у својим рукама и контролише новац и процес приватизације на Косову. Ужа

интеграција довела би Брисел у конфликт са интересима САД. Зато је дакле статус кво практичан за обе стране, упркос томе што се остварује хушкањем Срба и Албанаца једних на друге.

Ханес Хофбауер (Hannes Hofbauer) је аустријски историчар, новинар и публициста. Објавио неколико књига о догађајима на просторима бивше Југославије. Књига [Hannes Hofbauer, Kosovo: Die Rückkehr des Kolonialismus](#) ("Експеримент Косово – Повратак колонијализма"), објављена је и на српском језику (*Албатрос плус* , 2009)

(Превод: **Василије Д. Мишковић**)